

HET IS TIJD VOOR EEN INTEGRALE BIOBASED AANPAK

De productie en toepassing van biograndstoffen is essentieel voor een circulaire economie in Nederland en voor de bijdrage aan klimaatadaptatie en -mitigatie. Met de gestelde doelen – 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030, volledig circulair in 2050 – en de samenhang met CO₂-reductiedoelen, is de opschaling van de productie en toepassing van biograndstoffen nóg belangrijker geworden als duurzaam alternatief voor fossiele grondstoffen. Tegelijkertijd kan het telen van gewassen voor toepassingen in bouw, textiel en chemie een kans bieden voor boeren om de transitie naar natuurinclusieve landbouw te maken – mits er een goed verdienmodel voor de boer is.

Op dit moment worden productie en toepassing van biograndstoffen parallel opgezet in verschillende sectoren en departementen, maar niet geïntegreerd. Zo worden criteria, subsidies en verdienmodellen belegd bij verschillende ministeries zonder duidelijke overkoepelende lijn.¹ Met deze brief doen we een dringende oproep om de verkokering te doorbreken. Het is nu tijd voor één integrale aanpak zodat ontwikkelingen in sectoren elkaar versterken.

Deze vier zaken zijn nodig

1. **Marktontwikkeling van biograndstoffen en -materialen.** De productiecapaciteit van en vraag naar biograndstoffen moet omhoog. Het is op dit moment niet aantrekkelijk voor boeren om biograndstoffen te produceren. De afname is nog beperkt en niet structureel, maar wel stijgende. Zo begint in de textielsector de belangstelling voor duurder wordend katoen af te nemen en zoeken bedrijven naar biobased alternatieven zoals natuurvezels en viscose. In Nederland lopen we tegen de beperkte verwerkingscapaciteit van biograndstoffen aan waardoor de beschikbaarheid onvoldoende is en grote organisaties voorzichtig zijn met aanzienlijke investeringen in toepassingen.² Ook vraag speelt een rol, zo vraagt de bouwsector nog maar beperkt om de toepassing van biobased materialen. Een typisch ‘kip-ei-verhaal.’
2. **Meervoudige verwaarding:** Verschillende delen van een gewas zijn voor verschillende materialen en doeleinden in te zetten. Daarnaast kan de behoefte aan voedselproductie (eiwittransitie) en biobased materialen gecombineerd worden. Ook daarom willen we de biobased keten cross-sectoraal inrichten. Zo realiseren we voldoende financiële opbrengst voor de akkerbouwer, stimuleren we biodiversiteit én vergroten we het aanbod aan biograndstoffen cross-sectoraal.
3. **Natuurinclusief verdienmodel voor de boer:** De boer moet biograndstoffen kunnen produceren tegen een realistische prijs. Op dit moment is er nog geen verdienmodel voor de boer, omdat de kosten niet opwegen tegen de opbrengsten. Bovendien vraagt een toekomstbestendig businessmodel om partijen die op een natuurinclusieve manier biograndstoffen telen en materialen produceren. Als hernieuwbare materialen met reguliere teeltmethoden worden geproduceerd (in monoculturen, met kunstmest en pesticiden), schaadt dat evengoed de biodiversiteit. Als we echter de behoefte aan biobased materialen koppelen aan de transitie naar natuurinclusieve landbouw ontstaat er een nieuwe manier van landbouw die waarde oplevert voor boer, maatschappij én natuur.³
4. **Circulair denken:** Om biobased toepassingen daadwerkelijk circulair te maken, moet per productgroep een goed proces worden ingericht van circulair design tot gebruik en ‘end-of-life’ verwerking van biobased materialen. Dit is nodig om de kringloop te kunnen sluiten.

¹ Zie het Nationaal Programma Circulaire Economie, pagina 44.

² Het Nationale Groeifondsvoorstel [Biobased Circular](#) beoogt de productie en verwerkingscapaciteit te vergroten.

³ Biobased bouwmaterialen? Ja, maar dan wel natuurinclusief ([cobouw.nl](#))

Dit zijn de eerste stappen

Het is van belang dat ministeries samen de juiste randvoorwaarden creëren om bovenstaande te realiseren. Zorg voor een gebalanceerde mix van normering, beprijzing en subsidie om innovatie en opschaling te stimuleren.⁴ Wij zien de volgende stappen:

1. Stimuleer innovatie en marktontwikkeling:

- a. Stel minimumnormen voor de toepassing van biobased materialen in specifieke productgroepen.
- b. Beprijs het gebruik van fossiele grondstoffen en de uitstoot van broeikasgassen.
- c. Beloon het vastleggen van koolstof en het voorkomen of verminderen van scope 3-emissies.⁵
- d. Stimuleer de omschakeling van boeren naar het natuurinclusief telen van biograndstoffen via laagdrempelige subsidieregelingen, omschakelingsfondsen en het faciliteren van kennisoverdracht. Stel stabiele langlopende regelingen in om akkerbouwers te verzekeren van lange-termijn prijsbetrouwbaarheid.
- e. Waardeer de bijdrage van natuurinclusieve landbouw aan het herstel en de verbetering van biodiversiteit, CO₂ reductie en klimaatadaptatie.

2. **Schaal bestaande en nieuwe initiatieven op:** Al in 2014 signaleerde TNO in een onderzoek dat investeringen in commerciële trajecten en het rondkrijgen van de business case de bottleneck vormen voor een positief investeringsklimaat voor biobased bedrijven.⁶ Investeer dus in kennisdeling en opschaling van bestaande initiatieven zodat het aanbod van biobased toepassingen toeneemt. Blijf daarnaast investeren in het ontwikkelen van procestechnieken voor biobased toepassingen.

3. Schrap negatieve randvoorwaarden:

- a. Breng met sectoren in kaart welke wet- en regelgeving (onbedoeld) negatieve effecten hebben op de ontwikkeling van de biobased economie. Denk aan deadlines voor de oogst van rustgewassen en limieten op de teelt van hennepsoorten in verband met de Opiumwet.
- b. Investeer in het wegnemen van (maatschappelijke/bedrijfseconomische) weerstand die innovatie tegenhoudt. Denk dan aan de perceptie van brandveiligheid en de perceptie van de kwaliteit van biograndstoffen.
- c. Zorg ervoor dat klimaatbeleid, circulair beleid en biodiversiteitsbeleid elkaar aanvullen in plaats van concurreren. Zo telt de hoogwaardige toepassing van biograndstoffen, als grondstof voor chemie en materialen, niet mee voor het klimaatbeleid terwijl laagwaardige toepassingen van biograndstoffen voor energie of brandstof wél meetellen. Op deze manier wordt de hoogwaardige toepassing weggeconcurrerd. In lijn met het SER-advies⁷ moet laagwaardige toepassing worden afgebouwd en hoogwaardige toepassing gestimuleerd worden.

⁴ Recent [onderzoek](#) van PBL en Tilburg University wijst uit dat subsidies goed werken voor uitvindingen, maar dat strenge normen het beste werken voor daadwerkelijke invoering en opschaling van innovaties

⁵ Zie onder andere het recent verschenen [onderzoek](#) van PBL, Universiteit Utrecht, TNO en NVDE over bioplastics.

⁶ [TNO-rapport Quickscan investeringsklimaat voor biobased bedrijven | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁷ [Verkenning Evenwichtig sturen op de grondstoffentransitie en de energietransitie voor brede welvaart \(ser.nl\)](#)

Dit kunnen het bedrijfsleven en de wetenschap bieden

- Marktonwikkeling door cross-sectorale samenwerkingen en ketensamenwerking binnen sectoren op te zetten en meervoudige verwaardiging mogelijk te maken.
- Kennisontwikkeling in de landbouw- en chemiesector, met name in agrarisch en chemisch onderwijs en onderzoek en het creëren van nieuwe banen.
- Investerings in innovatie om toepassing van biobased materialen te vergroten en verbreden; bijvoorbeeld het inzetten van reststromen voor biobased toepassingen.
- Doorontwikkeling van recycle-technieken om biobased materialen aan het einde van de levensduurcyclus opnieuw in te zetten.
- Het standaard maken van het opnemen van biograndstoffen in producteisen en/ of marktfragen.
- Inzet van biobased materialen onderdeel maken van bedrijfsmodel en design van producten.

Dit kunnen we bereiken

Als aan bovenstaande randvoorwaarden wordt voldaan, kunnen biobased bedrijven de transitie naar een volledig circulaire economie versnellen en de biodiversiteit in Nederland herstellen en verbeteren. Met bijbehorend perspectief voor boeren en voor nieuwe banen op gebied van ontwikkeling en toepassing van biobased producten en materialen. Op deze manier kan Nederland een voortrekkersrol spelen in Europa in het realiseren van de circulaire transitie. Ons netwerk staat in de startblokken om aan de slag te gaan.